
Verslag Ledenraad PCOB

Donderdag 16 maart 2023
vastgesteld

Aanwezigen: zie presentielijst, het quorum is aanwezig.

Voorzitter: de heer Henk Zieleman

1. **Opening en vaststellen van de agenda**

De voorzitter opent de vergadering en heet allen hartelijk welkom met een speciaal woord van welkom voor de gasten van vandaag, te weten Jo Kodde (oud-voorzitter ledenraad en erelid), Ingrid Nies (hoofdredacteur Magazine) en ds. Klaas van der Kamp (inleider).

De voorzitter leest ter inspiratie een tekst voor in relatie tot de veertigdagentijd.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. **Huishoudelijke mededelingen**

Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Marjolein Willemsen (bestuur) en de heren Leo van de Berg en Arie van Kranenburg.

3. **Vaststellen verslag vergadering LR PCOB d.d. 12 januari en 14 februari 2023**

De verslagen worden ongewijzigd vastgesteld.

4. **Verkennd gesprek over het begrip identiteit en de borging daarvan in de verdere gesprekken over samenwerking**

De voorzitter haalt de verkiezingsuitslagen van gisteren aan, waarbij gebleken is dat het CDA veel stemmen is kwijtgeraakt. De conclusie is dan snel getrokken dat identiteit niet (meer) doorslaggevend is in de te maken politieke keuzes. Dan is voor het CDA een herbronning nodig: opnieuw uitvinden wat identiteit betekent. De voorzitter verwacht dat die gedachte ons vandaag kan helpen.

Ds. Klaas van der Kamp gaat met de aanwezigen in gesprek om antwoorden te vinden op de vraag wat de PCOB nodig heeft om de eigen identiteit een plek te geven in de verkennende gesprekken én die te blijven ontwikkelen als de samenwerking een feit is.

Een van de onderdelen van het gesprek is het vier-hoeken-spel: er worden vier vragen gesteld met elk vier antwoorden. Het goede antwoord zit daar niet bij, dus de aanwezigen wordt gevraagd voor het minst-slechte antwoord te kiezen.

Na afloop van het spel wordt uitgelegd dat de vragen uiteraard op een bepaalde manier gestructureerd zijn, waarbij antwoord A staat voor *voortvarend en proactief*, antwoord B voor *realistisch, rationeel afwegend, stapsgewijs*, antwoord C voor *afhoudend, defensief en voorzichtig* en antwoord D voor *uitstellen, eerst goed alles afwegen*. In totaal is er 14x voor een antwoord A gekozen, 5 x voor B, 6 x voor C en 2 x voor D.

Dat lijkt er op te wijzen dat het grootste deel van de aanwezigen de urgentie van samenwerking met ANBO onderschrijft en verwacht dat de eigen identiteit daarbij voldoende geborgd kan worden. Dit kan door vanaf het begin ruimte te vragen voor de diverse levensbeschouwingen. Daar staan vanzelfsprekend ook mensen tegenover die van mening zijn dat een fusie met ANBO nooit een goed idee zal zijn omdat daarmee de christelijke ouderenbond zal verdwijnen.

De heer Van der Kamp definieert *identiteit* als de basis waarop je elkaar vindt als partner en het referentiekader waarop je elkaar aanspreekt.

In de statuten van de PCOB staat dat de bijbel wordt beschouwd als Gods woord voor denken en handelen. De vraag is daarbij of we dat exclusief of inclusief lezen. Inclusief wil zeggen dat de ander best een ander uitgangspunt mag hebben en dat dit geen belemmering voor contact hoeft te zijn; exclusief wil zeggen dat dat uitgangspunt als maatgevend wordt beschouwd in de contacten met anderen.

De heer Van der Kamp heeft in zijn loopbaan als algemeen secretaris bij de Raad van Kerken en classispredikant veel te maken gehad met samenwerkingen in allerlei vormen en kent voldoende geslaagde en mislukte voorbeelden. Hij wil ons daarom een aantal criteria en bepalende omgevingsfactoren meegeven.

- ✓ Men kan vrezen dat het zoeken naar de grootste gemene deler ten koste gaat van de gevoelens en de meningen van de minderheid. Benoem daarom in een vroeg stadium dat ook de relevante minderheden van belang zijn en hoe je hun mening wilt laten klinken.
- ✓ Zijn er voldoende herkenbare gezichten, dus mensen die de “eigen” geleding zichtbaar vertegenwoordigen en aanspreekbaar zijn voor de achterban ?
- ✓ Identiteit staat niet stil, maar ontwikkelt zich aan de hand van maatschappelijke ontwikkelingen. Er moet in de samenwerkende verenigingen een veilige omgeving zijn om met elkaar te praten over hoe men zich vanuit de eigen identiteit verhoudt tot bepaalde vraagstukken. Het is niet genoeg om eenmalig vast te stellen dat de identiteit geborgd is; de *ruimte voor het ontwikkelen* van de identiteit moet geborgd worden.
- ✓ Bepaal vooraf welke waarden de organisaties *samen* delen en draag die uit.
- ✓ Maak ook vooraf een inschatting van mogelijke gevoeligheden en spreek af hoe je daar onderling mee omgaat. Heb respect voor elkaars meningen.

De heer Van der Kamp wijst erop dat de aanwezigen van een generatie zijn die meer dan ooit veranderingen meemaakt op het gebied van de levensbeschouwing. Wij zullen er niet in slagen om dat wat we van onze ouders hebben gekregen op dezelfde manier door te geven aan onze kinderen en kleinkinderen. Die volgende generaties vertonen ander gedrag als het om levensbeschouwing gaat en maken heel andere keuzes ten aanzien van instituties zoals de kerk. Dat vraagt iets van de oudere generaties: sluit je ogen niet, praat er over, bevrage jezelf. We moeten nou eenmaal omgaan met die gewijzigde omstandigheden.

We moeten onszelf afvragen hoe we op een goede manier de identiteit kunnen meenemen en ontwikkelen in de samenwerking als we inderdaad met ANBO in het bootje stappen.

Binnen de ledenraad klinkt nadrukkelijk de twijfel of de eigen identiteit in een echte fusie met ANBO voldoende kan worden geborgd.; Ongeacht de vraag hoe leden of afdelingen de christelijke identiteit persoonlijk vormgeven zal een gefuseerde ANBO-PCOB zich niet meer kunnen profileren als een christelijke vereniging.

Men verwacht dat ook de visie op de mens verschilt binnen de twee verenigingen en vraagt zich af of en hoe dat te overbruggen is. Een aantal aanwezigen pleit daarom voor nauwe samenwerking, maar niet per se voor fusie. En binnen die nauwe samenwerking moet gezorgd worden voor een handvol “herkenbare ankers”, zoals ‘het wij-gevoel’ en ‘omzien naar elkaar’.

De heer Van der Kamp verwacht dat in de loop van de verkenning duidelijk zal worden wat de gemeenschappelijke basis kan zijn, bijvoorbeeld “empowerment van senioren”. Het zal vervolgens ter beoordeling aan de ledenraad zijn of die basis én de uitwerkingen daarvan voldoende zijn om volgende stappen te zetten.

Ingrid Nies roept in herinnering dat in 2017, bij de eerste editie van het gezamenlijke KBO-PCOB Magazine, ook veel twijfel was bij de beide verenigingen of de herkenbaarheid voldoende zou zijn. Bijzonder genoeg bleek bij een ledenpeiling al snel dat de lezers van

beide verenigingen heel tevreden waren, maar het idee hadden dat “de andere vereniging” veel minder tevreden zou zijn.

Willem Nuis, voorzitter van het landelijk bestuur, krijgt het woord. In de vorige vergadering van 14 februari jl. heeft de ledenraad het bestuur mandaat gegeven om verkennende gesprekken met ANBO te gaan voeren en daarbij de opdracht meegegeven om de christelijke identiteit te waarborgen. Het bestuur heeft nu aan de ledenraad de vraag voorgelegd wat die christelijke identiteit dan inhoudt, maar heeft daar – naar de mening van de voorzitter – nog geen eenduidig antwoord op gekregen.

Willem Nuis wijst erop dat de pogingen om tot een fusie te komen met een andere christelijke ouderenbond, namelijk de Unie KBO, toch mislukt zijn. Dit lag dan misschien niet aan een verschil in identiteit, maar aan een verschil in de structuur van beide verenigingen, waarmee hij wil zeggen dat een gedeelde christelijke identiteit zeker geen garantie op succes is. Op dit moment is het nog volstrekt onduidelijk hoe een eventueel fusietraject met ANBO zal uitpakken, omdat er nog geen begin is gemaakt met de verkennende gesprekken. Het bestuur heeft van de ledenraad mandaat gekregen om die verkennende gesprekken aan te gaan en wil dat graag met een open mind doen. Daarbij zal gezocht moeten worden naar de verschillen en overeenkomsten in de identiteit van de PCOB en van ANBO, want ANBO heeft natuurlijk ook een identiteit, al benoemen ze die niet specifiek. Daarnaast is een fusie feitelijk de enige manier om de gewenste schaalgrootte te bereiken waarmee het beoogde niveau van dienstverlening voor de leden gehandhaafd kan blijven. De eerste stap in het vervolgtraject is een telefonische afspraak op vrijdagmiddag met de voorzitter van de RvT en de directeur-bestuurder van ANBO waar ook gesproken zal worden over mogelijke aansluiting van de Unie KBO in het traject.

De voorzitter verwoordt de mening van de aanwezigen dat het waardevol is geweest om onder leiding van Klaas van der Kamp met elkaar te praten over wat identiteit voor ons persoonlijk betekent. Het was mooi om zo op een speelse manier deelgenoot te zijn worden van elkaars meningen. De voorzitter drukt de aanwezigen op het hart om niet rond te blijven lopen met vragen, zorgen en overwegingen, maar contact te zoeken met hemzelf, de bestuursleden of de directie.

De directeur dankt de heer Van der Kamp hartelijk voor zijn bijdrage aan deze vergadering en overhandigt hem een blijk van waardering.

5. Bespreken voorstel bestuur inzake dekking van het begrotingstekort met het advies van de financiële commissie

Henk Steegstra, penningmeester PCOB, geeft een toelichting. Hij roept in herinnering dat op de ledenraadsvergadering van 12 januari jl. de begroting KBO-PCOB 2023 is goedgekeurd inclusief een begrotingstekort. De Financiële Commissie heeft het bestuur daarbij dringend verzocht om zo snel mogelijk met een voorstel te komen om dit tekort te dekken. Het begrotingstekort is terug te leiden op het vertrek van de vier provinciale KBO-bonden met 80.000 leden. Dat betekende een daling van de directe inkomsten van € 800.000 plus bijhorende indirecte kosten, zoals vermindering van advertentie-inkomsten voor het Magazine. Al met al ging het om een tekort van € 1,1 miljoen voor KBO-PCOB. Het bestuur Unie KBO was niet van mening dat dit uit het vermogen van de Unie KBO moest worden bijgepast. Het bestuur PCOB is van mening dat dit tekort niet geheel ten laste van de begroting KBO-PCOB kon worden gebracht, omdat daarmee het verenigingsbureau serieus geld tekort zou komen. Het bestuur PCOB heeft daarom aan het bestuur Unie KBO het aanbod gedaan om vanuit het vermogen PCOB een deel bij te passen mits er een serieus aanbod van de Unie KBO zou komen. Het eerste aanbod was slechts 25% en dat heeft Henk Steegstra niets eens in overweging genomen. In het tweede voorstel wordt vanuit het vermogen van de Unie KBO voor de huidige leden in 2023 de afdracht verhoogd van € 10,08

naar € 21,50, wat neerkomt op een bedrag van € 530.000. Henk Steegstra heeft daarop gezegd akkoord te gaan met € 600.000, waarbij de PCOB € 200.000 zou bijleggen. Ook de financiering van de derde consultant vanuit het eigen vermogen van de PCOB wordt nog een jaar voortgezet (€ 80.000). Dat betekent dat er nog € 220.000 uit het vermogen van KBO-PCOB moet worden bijgepast en dat is te verantwoorden.

Uiteraard was dit aanbod van de PCOB onder het voorbehoud dat de ledenraad Unie KBO instemt met het betalen van € 600.000; aangezien men dat vanmorgen heeft gedaan komt dit voorbehoud te vervallen.

Met de Financiële Commissie is dit voorstel al besproken en zij adviseren de ledenraad om hiermee akkoord te gaan. De ledenraad volgt het voorstel van de penningmeester en het advies van de Financiële Commissie; het voorstel wordt aangenomen.

De voorzitter dankt de leden van de Financiële Commissie en de penningmeester voor het werk dat zij op dit punt hebben verricht.

Namens KBO-PCOB dankt de directeur de ledenraad PCOB voor dit ruimhartige gebaar.

6. Van de bestuurstafel

Willem Nuis heeft zojuist tijdens de lunch, voorafgaand aan deze vergadering, gesproken met de voorzitter en penningmeester van het bestuur Unie KBO. Hij vraagt de directeur hem indien nodig aan te vullen bij de weergave van het gesprek.

Op 14 februari jl. heeft de ledenraad aan het bestuur mandaat gegeven om een verkenning te starten en te zoeken naar een eventuele meerwaarde, risico's, go's en no-go's voor een fusie. Let wel: een fusie is de meest verstrekkende uitkomst en op weg daar naartoe liggen nog allemaal andere mogelijkheden. Als een fusie – om goede redenen – niet haalbaar blijkt, dan moet de situatie worden afgepeld tot wat er dan wel mogelijk is.

Willem Nuis benadrukt dat de werkgeversrol het bestuur (en de ledenraad) dwingt om zo snel mogelijk met duidelijkheid te komen voor de medewerkers van het verenigingsbureau. De inhoudelijke samenwerking met ANBO bestaat natuurlijk al in de Seniorencoalitie, waar de ledenraad het afgelopen jaar regelmatig over is geïnformeerd. Het voordeel van zoeken naar samenwerking met ANBO is dat ook ANBO de noodzaak voor een verkenning onderkent en bovendien ook een vereniging met één juridische entiteit is.

Ook de ledenraad van ANBO heeft eind februari ingestemd met verkennende gesprekken, dus staan beide verenigingen nu voor de uitdaging om met elkaar in gesprek te gaan. Er is inmiddels een adviesbureau gevonden dat ons daarbij kan ondersteunen; het bestuur beslist binnenkort over de precieze formulering van de opdracht en het bedrag; verwacht wordt een bedrag tussen de € 60.000 en € 120.000, te delen door twee. In elk geval staan in de opdracht randvoorwaarden genoemd als gelijkwaardigheid en gezamenlijkheid, en het borgen van de ruimte voor de christelijke identiteit van de PCOB.

In het verslag van de ledenraadsvergadering van 14 februari wordt gesproken over een fusie met ANBO, met daarbij de nadrukkelijke aantekening dat dit voor de leesbaarheid van het verslag is. Het bestuur beoogt op dit moment niet per se een fusie, het bestuur beoogt een verkenning die zoekt naar enige vorm van samenwerking waarbij een fusie niet wordt uitgesloten. De bestuursvoorzitter wijst er nadrukkelijk op dat de mening van de minderheid – te weten de nu verklaarde tegenstanders van een fusie – in de gesprekken wordt meegewogen.

De ledenraad van de Unie KBO heeft besloten dat per 2024 de afdracht € 21,50 wordt, maar dit besluit is genomen met 7 stemmen vóór en 5 stemmen tegen. Zoals bekend moeten de meningen van de bondsbestuurders vervolgens door de achterban gedragen worden; het is dus mogelijk dat dit besluit toch niet uitgevoerd zal worden.

Men heeft ook besloten dat men graag wil aanhaken bij de verkenning tussen ANBO en PCOB; daar zitten echter nog wel wat mitsen en maren aan, die vooral met de verenigingsstructuur te maken hebben. Het bestuur PCOB denkt dat de Unie KBO pas kan aanhaken als de interne structuur is gereorganiseerd, omdat het verkrijgen van een vergaand mandaat

binnen de Unie KBO nu feitelijk onmogelijk is. Een officieel verzoek van de Unie KBO zal door de PCOB en ANBO natuurlijk samen worden besproken.

De directeur vult aan dat de ledenraad Unie KBO wel stappen heeft gezet in vergelijking met 12 januari omdat de begroting 2023 in elk geval is goedgekeurd en men ook de bijdrage van € 600.000 voor het tekort heeft geaccordeerd. KBO Zuid-Holland was een van de tegenstemmers bij de € 21,50; dat is op dit moment de grootste bond met 24.000 leden. KBO ZH ziet in dat de bonden en/of de Unie KBO als geheel een remmende werking kunnen hebben op het traject van verkennende gesprekken tussen PCOB en ANBO, ook al omdat men niet verwacht dat de afdelingen de eigen juridische entiteit willen opgeven. KBO ZH heeft dan ook voorgesteld om tijdelijk terug te stappen en eerst in eigen huis orde op zaken te stellen, maar andere bonden willen juist graag direct mee doen in de verkenning.

Vanuit de ledenraad wordt de vraag gesteld hoe het nu met KBO-PCOB verder gaat. De directeur antwoordt dat dit inderdaad een punt van zorg is. De samenwerkingsovereenkomst eindigt op 1 juli 2025, maar het is de vraag wat die nog waard is. Het is denkbaar dat dit jaar nog een of meerdere provinciale KBO-bonden besluiten uit de Unie KBO te stappen. Los daarvan kunnen in de meeste provincies ook de afdelingen zelf dat besluit nemen. De PCOB kan besluiten om de samenwerkingsovereenkomst formeel op te zeggen, maar ook om de overeenkomst in stand te laten en de Unie KBO de tijd geven om intern door te zoeken hoe men de toekomst in wil gaan. Binnen de Unie KBO is al voorgesteld om met een eigen verandermanager aan de slag te gaan. Het bestuur PCOB is in elk geval van mening dat de Unie KBO op geen enkele manier een vertragende factor mag zijn in de gesprekken met ANBO.

Ten aanzien van de verhuizing geldt dat het verenigingsbureau van de vereniging KBO-PCOB en beide leden is. Bij de verhuizing zal van doorslaggevend belang zijn voor hoeveel medewerkers een werkplek beschikbaar moet zijn. In dat verenigingsbureau zijn de PCOB en de Unie KBO dus sowieso op elkaar aangewezen en de PCOB moet zich zeker beraden op de vraag wat de vereniging verwacht van een verenigingsbureau en hoeveel daarvoor betaald kan worden.

De directeur voegt daaraan toe dat er vanaf januari ruimte is in het kantoorpand waar ook ANBO gevestigd is. Het verenigingsbureau kan in dat pand trekken of besluiten elders ruimte te betrekken. In de bestuursvergadering van eind maart zal hierover een knoop worden doorgehakt. Het adres van het verenigingsbureau speelt geen rol in de verkennende gesprekken.

Zoals bekend hebben de vier uitgetreden provinciale KBO-bonden een claim gelegd op een deel van het vermogen van de Unie KBO. Inmiddels heeft KBO Noord-Holland om hem moverende, maar ons onbekende, redenen zich hieruit teruggetrokken. De drie resterende bonden willen nu graag komen tot een schikking, waarover maandag a.s. een gesprek gevoerd zal worden.

Joop Evertse wijst erop dat het juridisch mogelijk moet zijn om in te bouwen dat alle leden van de PCOB en ANBO bij een eventuele fusie tussen de beide verenigingen automatisch overgaan naar de nieuwe vereniging, tenzij ze zichzelf uitschrijven. Dit is een heel goede suggestie; mocht het zover komen, dan zal het bestuur hier zeker aandacht voor vragen bij de adviseurs.

Jan Bolt wil het bestuur een hart onder riem steken: hij wenst ze veel tact, wijsheid en energie toe voor het komende traject. Een applausje volgt.

7. Rondvraag en sluiting

Jo Kodde krijgt het woord van de voorzitter. Jo is blij dat hij deze vergadering heeft meegemaakt waarin hij de betrokkenheid en inzet van de ledenraadsleden heeft kunnen

ervaren. Hij is van mening dat het proces met ANBO noodzakelijk is voor de toekomst van de PCOB. Hij informeert naar het Magazine en het feit dat ANBO geen afdelingen heeft. De directeur antwoordt dat ANBO het betreurt dat de afdelingen zijn opgeheven. Op welke manier de leden van ANBO kunnen integreren in de PCOB-afdelingen zal onderwerp van gesprek zijn. Het Magazine is een hooggewaardeerd product en voor veel (niet digitaal vaardige) leden het enige communicatiemiddel. Zo'n magazine kan echter niet door de PCOB alleen betaald worden. Er zijn inmiddels al wel stappen gezet om meer samen te werken met het Magazine van ANBO, dat overigens 6x per jaar uitkomt. Zo worden het interview en de fotoshoot van de bekende Nederlander gedeeld en wordt samengewerkt bij de lezersreizen.

Niets meer aan de orde zijnde dankt de voorzitter iedereen voor aanwezigheid en inbreng en sluit de vergadering af met het lezen van het gedicht De Regenboog van Cobie Verheij.

Getekend voor akkoord d.d. 2023

De heer H Zieleman
voorzitter

De heer J. Overbeek
vicevoorzitter